

BOLALAR MUSIQA VA SAN’AT MAKTABLARIDA O’QUVCHILARGA MAQOM HAQIDA NAZARIY BILIM BERISHNING AFZALLIKLARI

Xolmatova Nodirabegim Arabboy qizi

Andijon shahar 1-son BMSM nazariya bo’limi o’qituvchisi

Annotatsiya: Maqomlarni o’rganish biz uchun qanchalik muhurligi, prezident qaroridan so’ng milliy maqom san’atiga e’tibor kuchaytirilgani, bolalar musiqa va san’at maktablarida kichik sinfdanoq maqomning nima ekanligini o’quvchilar ongiga singdirib boorish kerakligi eslatib o’tilgan.

Kalit so’zlar: O’zbek mumtoz musiqa, maqomot, bolalar musiqa va san’at maktabi o’quvchilari, musiqa madaniyati.

*“O’tmish merosi o’rgatilmasa, yangi musiqa madaniyatini
ham yaratib bo’lmaydi.” (V.A.Uspenskiy)*

Cheksiz g’ayrat, tordagi nola, ko’ngil munojoti, so’z jarangiyu, kuy zavqi bularning bari maqomda mujassamdir. Bilamizki maqom o’zbek mumtoz musiqasining yetakchi janri bo’lib, ular juda qadim zamonlarda Yaqin va O’rta Sharq mamlakatlari musiqa madaniyatida mavjud bo’lgan. Maqom lirik turkum va asar janri sifatida mumtoz musiqa toifasiga kiradi.

O’zbek klassik musiqasining sarchashmasi bo’lgan maqom san’atida olam va odam borligi, borliq ilmi hikmati namoyondir. Asrlar osha sayqal topgan maqomot an’analari rivoj topmoqda. Bu o’tmish aks sadodi emas, balki, kelajakni ham obod etishga qodir ma’naviy kuchdir.

“-Agar biz haqiqiy san’atni bilmoqchi, o’rganmoqchi bo’lsak, avvalo, mumtoz maqom san’atini bilishimiz, o’rganishimiz kerak. Agar bu san’atni madaniyatini ko’tarmoqchi bo’lsak, avvalo, mumtoz maqom san’atini ko’tarishimiz kerak”-deya,

bejizga prezidentimiz Sh.Mirziyoyev aytmaganlar. Maqom san'atining hayotimizdagi o'rnini oshirishga qaratilgan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 17-noyabrdagi “O'zbek milliy maqom san'atini yanada rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida”gi PQ 3391-sonli qaroridan so'ng bu yo'nalishga e'tibor yanada kuchaytirildi.

O'zbek mumtoz musiqasi xalq qo'shiq va ashulalari xalqimiz madaniyatining ajralmas qismidir. Yosh avlodni manashu merosga bo'lgan muhabbatini shakllantirish ta'lim muassasalari, xususan, bolalar musiqa va san'at maktablarining asosiy qismidir, Shuni inobatga olgan holda, maqom san'atini bolalar musiqa va san'at maktablari o'quvchilariga chuqur o'rgatish jarayoni bilan bo'g'liq bo'lgan yangiliklar bizni mamnun qiladi.

Bolalar musiqa va san'at maktablarida hozirgi kunda faqatgina an'anaviy xonandalik va an'anaviy sozandalik yo'nalishigagina emas, balki, musiqa maktabidagi har bir o'quvchilarga maqomning ilk saboqlari ya'ni nazariyasi o'rgatilimoqda. Shu jumladan, 5yillik cholg'u bo'limi o'quvchilariga 1-sinfdan, 7yillik cholg'u bo'limi o'quvchilariga 3-sinfdan boshlab “Maqom alifbosi” fani kiritilib, o'quvchilarga ilk saboqlar berilmoqda. Bu fanni o'tilishining afzalliklari busan'at maktabidagi har bir o'quvchi maqom haqidagi tushunchaga ega bo'lishi ko'zda tutilgan. Barcha o'quvchilar maqomning kelib chiqishi, tarixi va ahamiyati, bizgacha yetib kelgan boy merosimiz to'g'risida tushunchaga ega bo'lib bormoqdalar.

Musiqaning ruhiy ta'siri kuchliligini inobatga olsak, har bir xalqning musiqasini uning ruhiyatini ochib beradi. Ya'ni biror xalqning musiqasini tinglay turib uning manaviyati qay darajada ekanligini bilish mumkin. O'zbek mumtoz musiqasiga tenglasha oladigan asar dunyoda topilmaydi. Mana shu bebaho boyligimizni asrashimiz kerakligini o'quvchilarga o'rgatib borishimiz kerak.

Maqomlarning asrlar osha o'z badiiy qiymatini yo'qotmasligi va ayni paytda millionlab odamlar qalbidan o'rin olganligining asl sabablaridan biri ham ularni teran ma'nolarga yo'g'rilgan go'zal navolariyu, beqiyos shaklu shamloillari bilan izohlanadi. Zero, manaviyatdan uzilgan har qanday go'zallik oxir oqibat yoqimsizdir.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, biz murabbiylar yosh avlodga ota bobolarimizdan meros bo'lib qolgan milliy musiqamizni, ayniqsa, maqom san'ati badiiy qiymati haqidagi tushunchalarni ilk boshdan boshlab, singdirishga alohida e'tibor berishimiz zarur. Shunday qilsak mustaqil O'zbekistonimiz manfaatiga xizmat qiluvchi, san'ati, madaniyati va adabiyotini yuksak darajada biluvchi va qadrluvchi farzandlarni tarbiyalashga hissa qo'shgan bo'lamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Ishoq Rajabov- “Maqomlar” – Toshkent 2006y
2. Otanazar Matyoqubov- “Maqomot”
3. Sh.M.Mirziyoyev- “O'zbek milly maqom san'atini yanada rivojlantirish chora tadbirlari tog'risida”gi PQ 3391-sonli qarori,- Toshkent 2007y
4. Yunus Rajabiy- “Musiqqa merosimizga bir nazar” 1957y
5. Internet ma'lumotlari: Wikipedia, ziyo.net.